

Przynależność Polaków do ruchów i wspólnot religijnych

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

20 lat
Fundacji **CBOS**
1997-2017

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

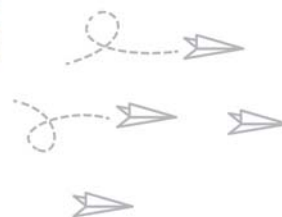
CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Religijność Polaków monitorujemy co miesiąc za pomocą dwóch podstawowych wskaźników – pytając o wiarę i praktyki religijne, a dodatkowo co jakiś czas prowadzimy bardziej pogłębione badania w tym zakresie. Od listopada 2016 roku do marca 2017 roku oprócz zadawania standardowych pytań o zaangażowanie religijne zapytaliśmy respondentów o ich wyznanie oraz o przynależność do wspólnot religijnych. W komunikacie prezentujemy dane na ten temat uzyskane w wyniku agregacji pięciu zbiorów¹, co było niezbędne ze względu na niewielkie liczebności uzyskane w pojedynczych pomiarach.

DEKLARACJE WIARY

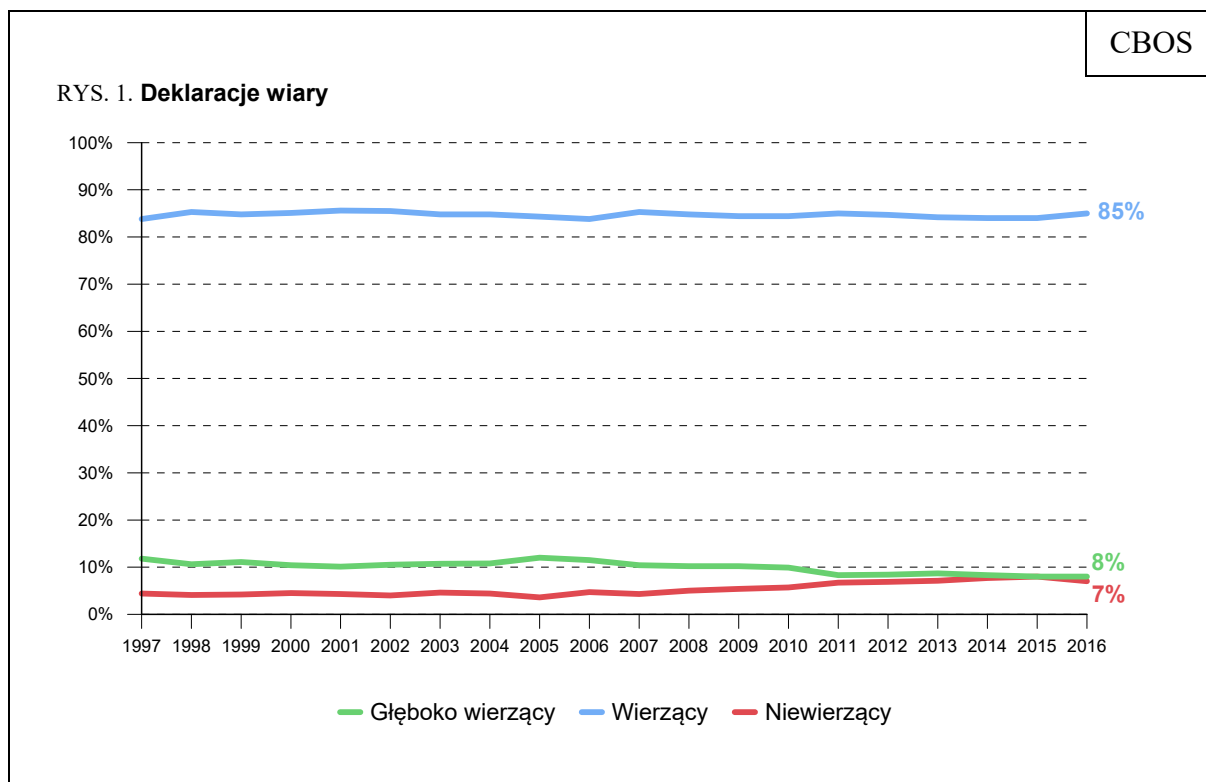
Opierając się na autodeklaracjach Polaków określających swój stosunek do wiary i praktyk religijnych można stwierdzić, że powszechnie deklarowana wiara w Boga jest dość trwałą cechą polskiego społeczeństwa (nadal aż 92% jego członków określa się mianem katolików)². Utrzymuje się ona przez ostatnie niemal dwadzieścia lat na dość stabilnym, wysokim poziomie³. Z systematycznie prowadzonych przez nas badań wynika, że od końca lat dziewięćdziesiątych niezmiennie ponad 90% ankietowanych (92% – 97%) uważa się za wierzących⁴, w tym mniej więcej co dziesiąty (ostatnio co dwunasty) ocenia swoją wiarę jako głęboką. Odsetek osób zaliczających się do raczej lub całkowicie niewierzących pozostaje od lat stosunkowo niski (od 3% do 8%). Po roku 2005 zauważalny jest nieznaczny wzrost odsetka osób określających się jako niewierzące oraz spadek deklaracji wiary głębokiej.

¹ Badania „Aktualne problemy i wydarzenia” (318–322) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) od listopada 2016 roku do marca 2017 roku na reprezentatywnych próbach losowych dorosłych mieszkańców Polski (łączna liczebność próby N=6173).

² Odsetek określony na podstawie zagregowanych danych z badań zrealizowanych od listopada 2016 roku do marca 2017 roku. Nieliczni (1%) wskazali inne wyznanie (m.in. protestantyzm, prawosławie) lub chrześcijaństwo ogólnie (2%), albo określili się mianem bezwyznaniowych, agnostyków, ateistów (4%).

³ Można przypuszczać, że odsetek osób deklarujących wiarę w Boga nie zmienił się istotnie w znacznie dłuższym okresie niż ostatnie dwadzieścia lat, nie ma jednak porównywalnych danych empirycznych na ten temat.

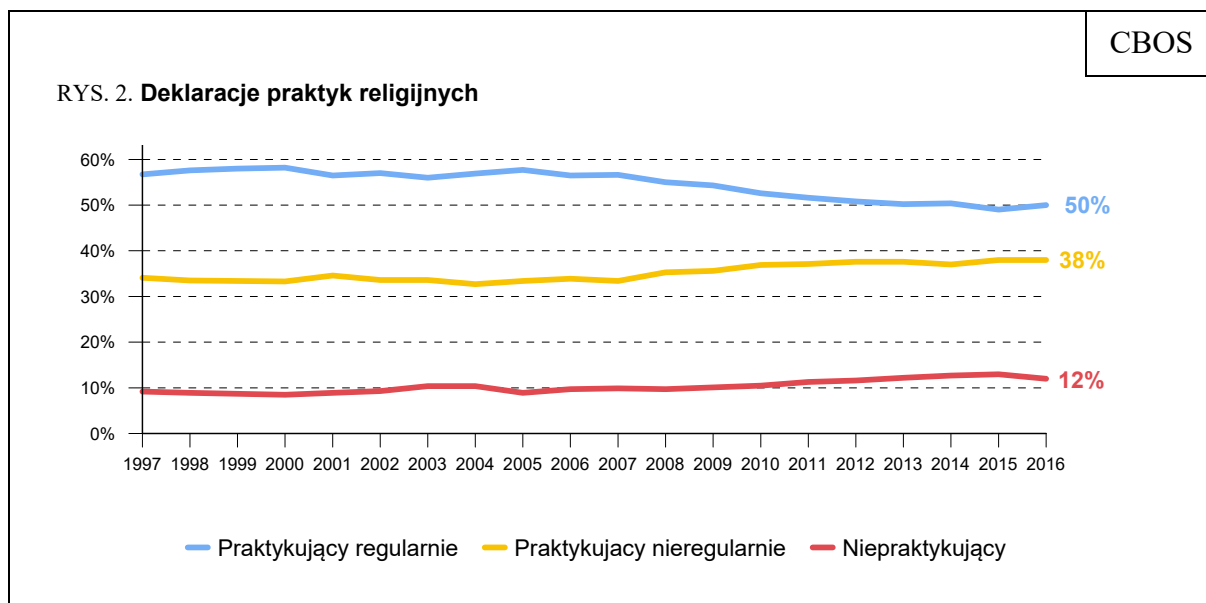
⁴ Bazujemy na rocznych zestawieniach powstałych w wyniku agregacji zbiorów z dwunastu comiesięcznych badań zrealizowanych w danym roku kalendarzowym.

Na podstawie zagregowanych danych z lat 1997–2016. W przypadku kategorii „niewierzący” połączono odpowiedzi „raczej niewierzący” i „zdecydowanie niewierzący”

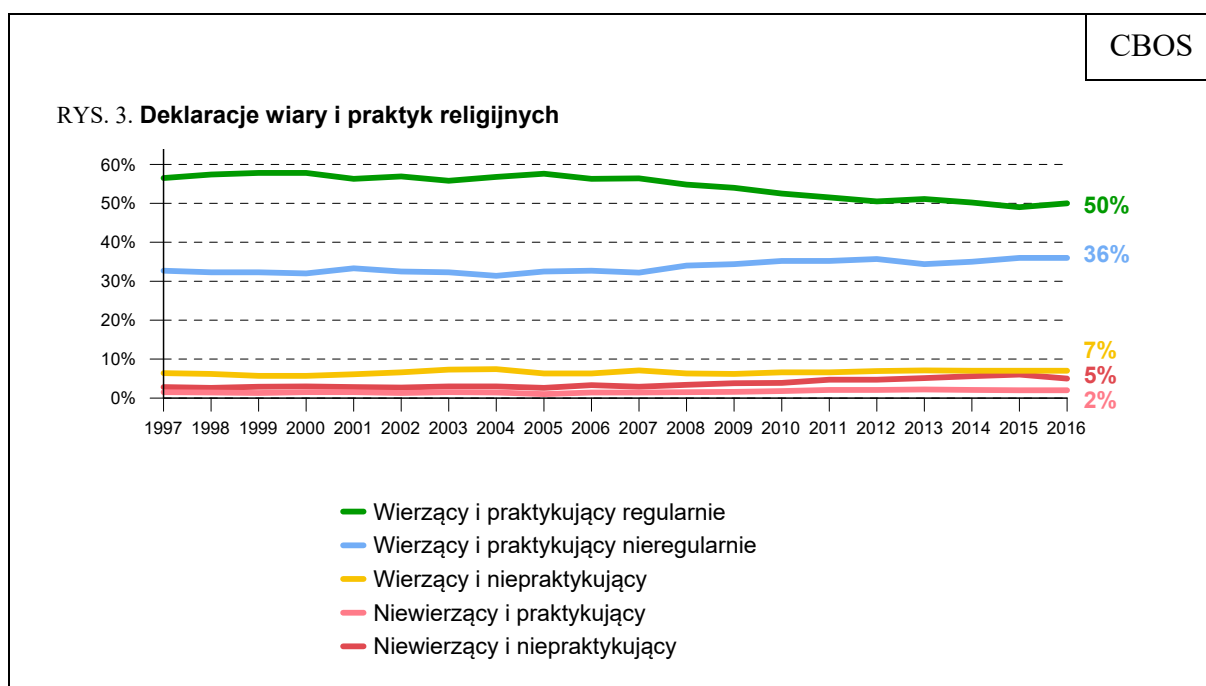
UDZIAŁ W PRAKTYKACH RELIGIJNYCH

Również poziom zaangażowania Polaków w praktyki religijne, który w latach 1997–2005 pozostawał w miarę stabilny, po roku 2005 zaczął dość istotnie słabnąć. W latach 2005–2013 zmniejszył się odsetek respondentów praktykujących regularnie, przynajmniej raz w tygodniu (z 58% do 50%), przybyło zaś tych, którzy w ogóle nie biorą udziału w praktykach religijnych (z 9% do 13%). Więcej też osób zaczęło przyznawać, że praktykuje nieregularnie (wzrost z 33% do 37%). Od 2013 roku można jednak mówić o stabilizacji deklaracji w omawianym zakresie. Poziom deklarowanych praktyk religijnych utrzymuje się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie.

Na podstawie zagregowanych danych z lat 1997–2016. W przypadku kategorii „praktykujący regularnie” połączono odpowiedzi „kilka razy w tygodniu” i „raz w tygodniu”, a kategoria „praktykujący nieregularnie” to połączone odpowiedzi „przeciętnie 1 lub 2 razy w miesiącu” oraz „kilka razy w roku”

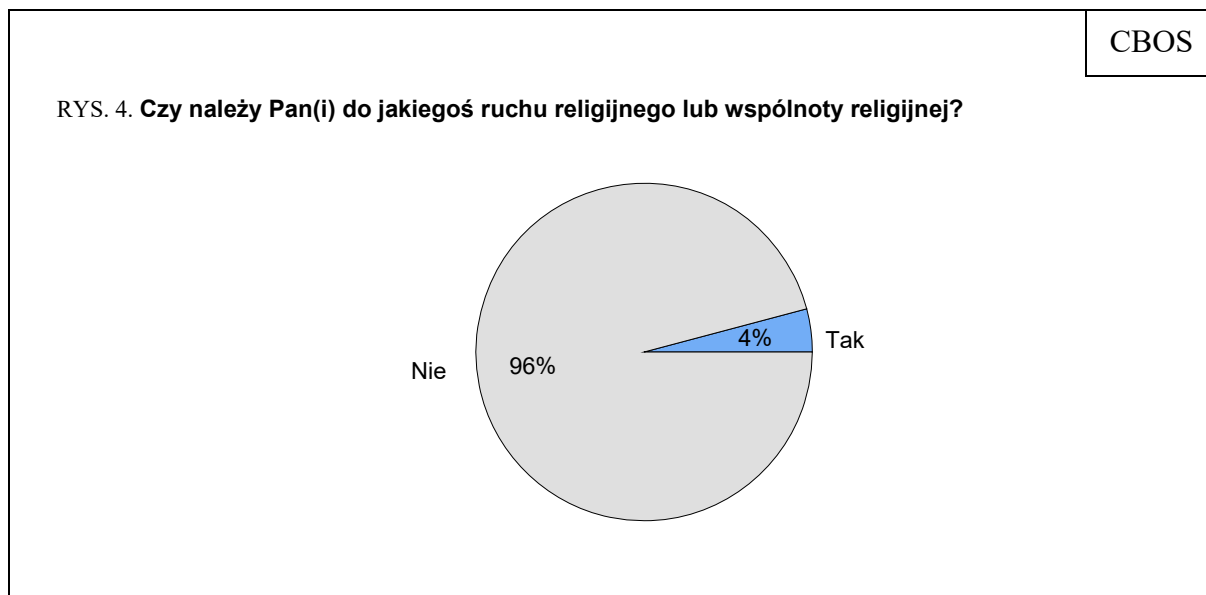
Z połączenia deklaracji wiary i praktyk religijnych wynika, że od roku 2005 do 2012 odsetek osób wierzących i regularnie praktykujących zmniejszył się w Polsce z 58% do 50%, nieznacznie przybyło zaś wierzących i praktykujących nieregularnie (z 32% do 35%), niewierzących i praktykujących (z 1% do 2%) oraz niewierzących i niepraktykujących (z 3% do 6%). Przed rokiem 2005 deklaracje w tym zakresie w zasadzie się nie zmieniały, ale od 2012 roku utrzymują się również na niemal niezmienionym poziomie.

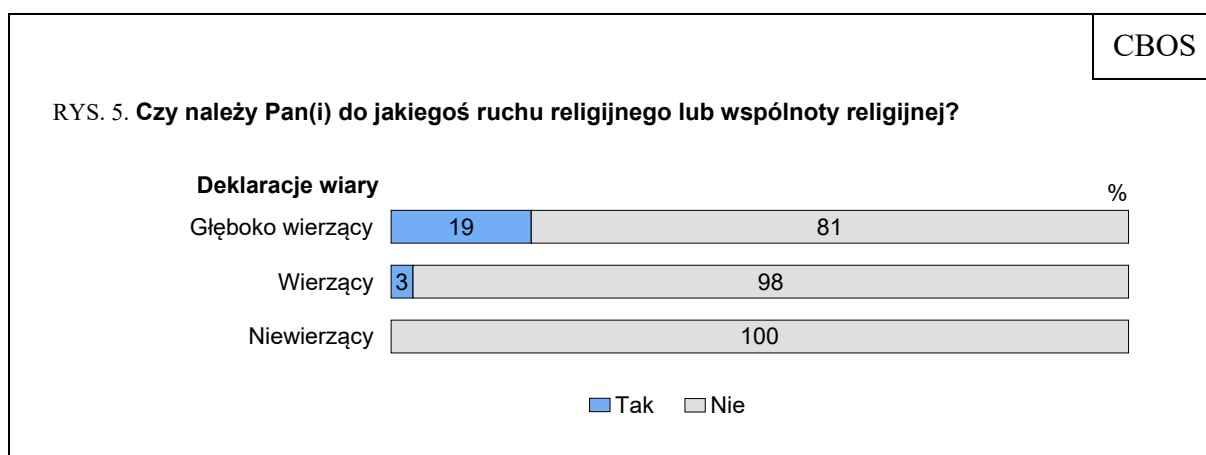
Na podstawie zagregowanych danych z lat 1997–2016

PRZYNALEŻNOŚĆ DO WSPÓLNOT RELIGIJNYCH

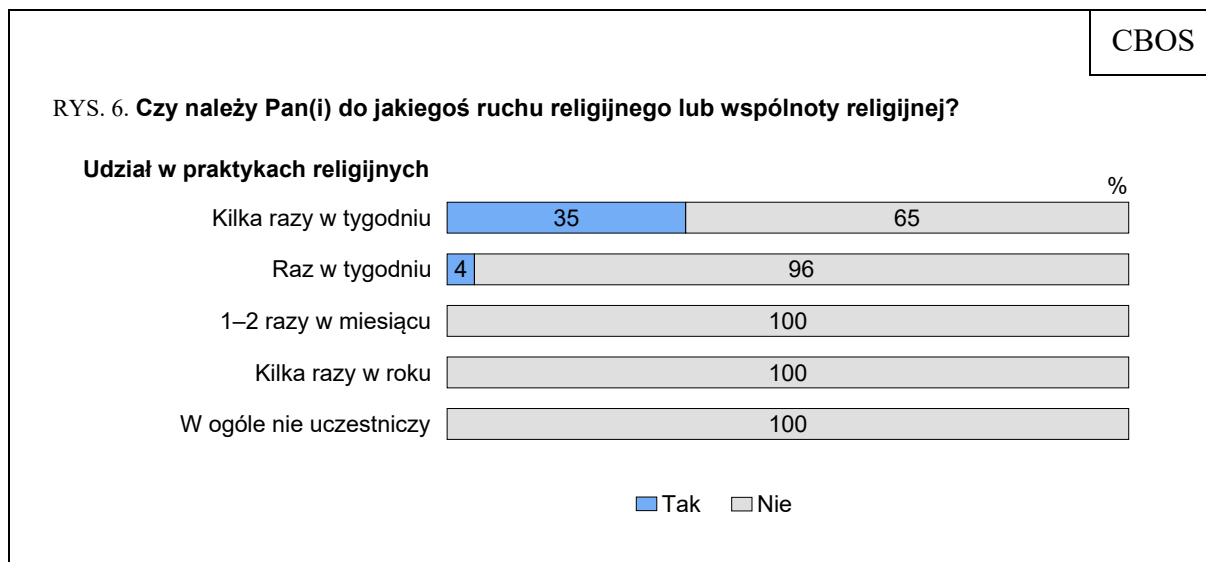
Przynależność do ruchu lub wspólnoty religijnej zadeklarowało średnio czterech na stu respondentów biorących udział w badaniach zrealizowanych przez CBOS od listopada 2016 roku do marca 2017 roku (N=224), w tym niemal wszyscy to katolicy (N=219).

To, czy ktoś należy do jakiegoś ruchu religijnego lub wspólnoty religijnej, związane jest przede wszystkim z jego religijnością. Przynależność taką deklaruje co piąty respondent określający się mianem głęboko wierzącego (19%) oraz trzech na stu spośród wierzących (3%).

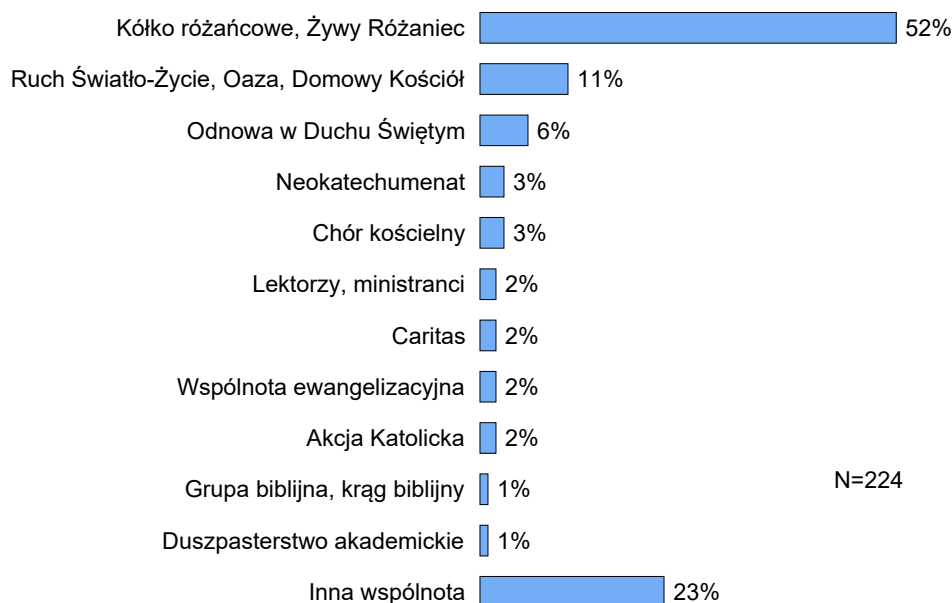
Członkiem jakiegoś ruchu lub wspólnoty jest ponad jedna trzecia praktykujących religijnie kilka razy w tygodniu (35%) oraz 4% tych, którzy uczestniczą w mszach, nabożeństwach lub spotkaniach religijnych raz w tygodniu.

Pozostałe cechy społeczno-demograficzne sprzyjające angażowaniu się w działalność różnego rodzaju organizacji religijnych to te, które w znacznej mierze określają ponadprzeciętną religijność, wyrażaną w deklaracjach wiary i praktyk, a więc m.in. starszy wiek (swoją przynależność do jakiejś wspólnoty religijnej deklaruje 7% osób mających 65 lat i więcej), wykształcenie podstawowe (6%), prawicowe poglądy polityczne (8%) oraz płeć żeńska (5%). W grupach zawodowych deklaracje o byciu członkiem jakiejś wspólnoty lub ruchu religijnego relatywnie częściej niż inni składają renciści (8%), emeryci (6%), rolnicy (5%), a także uczniowie i studenci (5%).

Osoby należące do jakichś ruchów czy wspólnot religijnych (N=224) najczęściej wymieniały kółka różańcowe (52%). Co dziewiąty z tej grupy badanych deklaruje przynależność do Ruchu Światło-Życie (11%), a co szesnasty – do Odnowy w Duchu Świętym (6%). Inne, rzadziej wymieniane, grupy i wspólnoty to Neokatechumenat i chór kościelny (po 3%), lektorzy i ministranci, parafialna Caritas, wspólnota ewangelizacyjna oraz Akcja Katolicka (po 2%), a także krąg biblijny i duszpasterstwo akademickie (po 1%). Znaczna część respondentów deklarujących swoją przynależność do ruchu lub wspólnoty religijnej (23%) wymieniała jeszcze innego rodzaju liczne grupy i organizacje, w tym np.: Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Apostolstwo Dobrej Śmierci, Rycerstwo Niepokalanej, Grupa Fatimska.

RYS. 7. Do jakiego ruchu religijnego lub wspólnoty religijnej Pan(i) należy?

Pominięto odmowy odpowiedzi. Procenty nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wymienić więcej niż jeden ruch lub wspólnotę

Przynależność do określonej wspólnoty w znacznym stopniu zależy od niektórych cech społeczno-demograficznych respondentów, co wynika stąd, że wspólnoty te prezentują określone profile zaangażowania, przez co przyciągają do siebie konkretne grupy osób, np. będących w określonym wieku (oaza – młodzież), mających określoną płeć (lektorzy i ministranci – mężczyźni) lub status społeczno-zawodowy (duszpasterstwa branżowe).

Mając na względzie dwie najczęściej pojawiające się w odpowiedziach respondentów grupy i wspólnoty religijne, można powiedzieć, że przynależność do kółek różańcowych deklarują głównie osoby starsze, gorzej wykształcone, mieszkające na wsi i w najmniejszych miastach, niezadowolone ze swojej sytuacji materialnej i mające najniższe dochody *per capita*, częściej kobiety niż mężczyźni, a spośród grup społeczno-zawodowych – emeryci, renciści, rolnicy i robotnicy niewykwalifikowani. Z kolei członkowie Ruchu Światło-Życie, popularnie określanego jako Oaza, to – jak wynika z deklaracji – najczęściej ludzie młodzi, zwłaszcza w wieku 18–24 lata, mający wyższe wykształcenie i uzyskujący relatywnie wysokie dochody *per capita*, a ponadto uczniowie i studenci, gospodynie domowe oraz kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (zob. tabela aneksowa 2).

Okazuje się, że osoby należące do jakiegóż wspólnoty religijnej istotnie częściej niż niezrzeszone w tego typu grupach deklarują duże zainteresowanie polityką (29% wobec 18%) i częściej wyrażają gotowość udziału w ewentualnych wyborach parlamentarnych (82% wobec 66%). Częściej określają swoje poglądy jako prawicowe (66% wobec 29%), a rzadziej jako lewicowe (6% wobec 17%), natomiast w wyborach zdecydowanie częściej zagłosowałyby na PiS (76% wobec 36%) niż na Platformę Obywatelską (6% wobec 17%) czy Nowoczesną (2% wobec 12%). Ponadto dwukrotnie częściej deklarują poparcie dla rządu Beaty Szydło (70% wobec 36%), wyrażają zadowolenie z bieżącej sytuacji w kraju (66% wobec 34%) oraz spodziewają się poprawy sytuacji w Polsce w ciągu najbliższego roku (50% wobec 24%). Ich głównym źródłem informacji o wydarzeniach w kraju i na świecie częściej są Wiadomości i inne programy telewizyjnej Jedynki (30% wobec 21%), a także TVP Info (11% wobec 8%), Telewizja Trwam i Radio Maryja (11% wobec 1%) niż Fakty i inne programy TVN (15% wobec 24%), TVN24 (14% wobec 24%) czy Wydarzenia i inne programy Polsatu (5% wobec 10%).

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

Tabela 1

		Czy należy Pan(i) do jakiegoś ruchu religijnego lub wspólnoty religijnej?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		4	96	6132
Płeć	Mężczyźni	2	98	2888
	Kobiety	5	95	3244
Wiek	18-24 lata	3	97	474
	25-34	1	99	1190
	35-44	3	97	1150
	45-54	3	97	930
	55-64	3	97	1109
	65 lat i więcej	7	93	1278
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	96	2446
	Miasto do 19 999	3	97	835
	20 000 - 99 999	4	96	1301
	100 000 - 499 999	3	97	952
	500 000 i więcej mieszk.	4	96	598
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	6	94	1211
	Zasadnicze zawodowe	3	97	1502
	Średnie	3	97	1879
	Wyższe	4	96	1539
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	96	633
	Średni personel, technicy	2	98	244
	Pracownicy adm.-biurowi	2	98	394
	Pracownicy usług	2	98	378
	Robotnicy wykwalifikowani	1	99	721
	Robotnicy niewykwalifik.	1	99	290
	Rolnicy	5	95	291
	Pracujący na własny rach.	1	99	286
	Bezrobotni	1	99	322
	Emeryci	6	94	1478
	Renciści	8	92	358
	Uczniowie i studenci	5	95	278
	Gospodynie domowe i inni	3	97	458
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	96	822
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	98	565
	sekt. pryw. poza rolnict.	2	98	1577
	prywatnym gosp. rolnym	4	96	298
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	3	97	717
	Od 650 zł do 999 zł	4	96	860
	Od 1000 zł do 1399 zł	4	96	1050
	Od 1400 zł do 1999 zł	4	96	899
	2000 zł i więcej	3	97	1057
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	96	496
	Średnie	4	96	2349
	Dobre	3	97	3287
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	35	65	298
	Raz w tygodniu	4	96	2643
	1-2 razy w miesiącu	0	100	1040
	Kilka razy w roku	0	100	1470
	W ogóle nie uczestniczy		100	643
Poglądy polityczne	Lewica	1	99	1009
	Centrum	2	98	1600
	Prawica	8	92	1887
	Trudno powiedzieć	2	98	1582

Tabela 2

		Do jakiego ruchu religijnego lub wspólnoty Pan(i) należy?											Liczba osób	
		Kółko różańcowe, Żywy Różaniec	Ruch Światło-Życie, Oaza, Domowy Kościół	Neokatechumenat	Odnowa w Duchu Świętym	Lektorzy, ministranci	Chór kościelny	Caritas	Inna wspólnota	Wspólnota ewangelizacyjna	Akcja Katolicka	Grupa biblijna, krąg biblijny		Duszpasterstwo akademickie
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
Ogółem		52	11	3	6	2	3	2	23	2	2	1	1	224
Płeć	Mężczyźni	40	15	7	11	8	2	2	15	2		2	1	55
	Kobiety	56	9	2	5		3	1	25	2	3	1	1	165
Wiek	18-24 lata		40	6		22			20				12	13
	25-34	6	22	9	18				36	10				18
	35-44	22	27	8	10	3	9		21	5	4			34
	45-54	58	5		4	3	6	3	21	3		4		32
	55-64	63	8	2	12		2	2	14		3			36
	65 lat i więcej	74	1	2	2				25		3	1		
Miejsce zamieszkania	Wieś	72	9		2	3	2	1	11	1	2		1	88
	Miasto do 19 999	58	9		13		4	3	25		2	5		26
	20 000 - 99 999	39	9	8	11				34		2	2	2	57
	100 000 - 499 999	34	17	6	3	5	11	4	19	6	5			28
	500 000 i więcej mieszk.	17	14	3	6	4		3	43	9				21
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	81	7			4			9					70
	Zasadnicze zawodowe	75	2	2	6			2	14		6	3		37
	Średnie	37	7	6	14	4	3	5	35	2	2		2	52
	Wyższe	17	23	6	6		7		33	6	3	2	1	61
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	21	26	4	6		4		27	12				28
	Średni personel, technicy	34	16				32		18	14				6
	Pracownicy adm.-biurowi	21			14	12	21		31					9
	Pracownicy usług	46			20				63					7
	Robotnicy wykwalifikowani	46		19	7	8			19					10
	Robotnicy niewykwalifik.	65							35					3
	Rolnicy	66	15					6	4		9			13
	Pracujący na własny rach.				45				55					1
	Bezrobotni	17							83					3
	Emeryci	70	2	2	3			2	25		5	1		87
	Renciści	70	7		20			3	10					26
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	26	22	2	5	4	6		29	5				29
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	35		13					52					9
	sekt. pryw. poza rolnict.	31	6	5	16	3	11		29	10				27
	prywatnym gosp. rolnym	62	16					7	5		10			12
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	70	9						16		6	6		21
	Od 650 zł do 999 zł	60	7	7	9				17		3			33
	Od 1000 zł do 1399 zł	50	10	3	8	3	8	4	20	5	1			43
	Od 1400 zł do 1999 zł	54	7		12	5		2	20		7		2	37
	2000 zł i więcej	38	22	2	3		5		30	5		3		37
Ocena własnych war. mater.	Złe	83							14		3			17
	Średnie	57	10	4	6	1	4	1	19		3	1	1	97
	Dobre	43	13	3	8	3	1	2	27	4	2	1	1	106
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	46	12	6	8	2	2	1	25	4	3	2	1	104
	Raz w tygodniu	58	7	1	5	2	3	2	22		2		1	109
	1-2 razy w miesiącu	69	31											3
	Kilka razy w roku		100											2
Poglądy polityczne	Lewica	63	11				8		18					12
	Centrum	70	3		5				23		7			28
	Prawica	46	14	4	8	3	2	2	22	3	1	1	1	146
	Trudno powiedzieć	62	3	2			3	2	22		7			32